

FÄRNEBOFJÄRDEN

Nyhetsbrev från Färnebofjärdens nationalpark 2020

www.sverigesnationalparker.se/farnebofjarden

1:a, *Vinterns vackraste dag*. Foto: Helene Antonsson

2:a, *Morgonfrost*. Foto: Minna Palmunen

**Grattis till våra vinnare i
naturums fototävling 2019
"Färnebofjärden i bilder"**

3:e, *Nedre Dalälven i vinterskrud, vid Sevedskvarn*. Foto: Magnus Pamp

Välkommen till Färnebofjärdens nationalpark

Färnebofjärdens nationalpark består av ett unikt älvlandskap, där det märkliga mötet mellan syd- och nordsvenska växt- och djurarter äger rum. Oavsett om du besöker nationalparken för att vandra, paddla, fiska, titta på fåglar eller bara för att ta det lugnt, kan du räkna med naturupplevelser utöver det vanliga. Färnebofjärdens nationalpark är öppen dygnet runt, året om.

Välkommen ut!

Ett annorlunda år

Per Johansson jobbar i Färnebofjärdens nationalpark och trots att han bara jobbat som naturbevakare i två år navigerar han med enkelhet mellan uppstickande stenar och trästockar i den för stunden vattenfattiga fjärden.

- Ett vanligt år kör jag nog ut bara halva den mängd ved som jag gjort hittills under sommaren, förklarar Per och kastar av ännu en vedsäck från båten. Vi har följt med Per ut på fjärden för att se hur en vanlig dag i spåren av covid-19 kan se ut.

Det är mitten av september, träden är illröda och sensommarsolen mjuk.

- Den här sommaren har de populära platserna blivit ännu mer populära. I början av sommaren verkade det som att bara de lättillgängliga vindskydden behövde påfyllning av ved stup i kvarten, men nu är det mest överallt, även här ute, berättar Per och pekar ut mot en avlägsen ö.

- Det roligaste med det här jobbet är nog ändå att det är väldigt varierande. Det är olika saker att göra beroende på säsong.

Per lyfter handen i en vink mot ett gäng fiskare som ror förbi i en liten eka.

- Sen träffar man ju massor av trevligt folk också, och den här sommaren har det varit så otroligt varierat. Folk som i vanliga fall inte rör sig i skog och mark, har hittat ut.

På frågan om vad som varit tuffast med sommaren svarar Per direkt.

- Mera folk betyder såklart även att dassen blir fulla

Per jonglerar med vedsäckarna. Foto: Rikard Orvegård

snabbare. Det har blivit oändligt många dasstömningsrundor i sommar!

Hugg i nu, uppmanar Per. Med raska steg och en vedsäck i var näve tar sig Per vidare mot ett nytt vindskydd.

Vad har ni lärt er av sommaren?

Per stannar upp och funderar en stund.

- Att saker löser sig, även om det inte alltid blir som man tänkt sig.

Text: Rikard Orvegård

Rekordmånga besökare i Färnebofjärdens nationalpark 2020

Sommaren 2020 har vi haft glädjen att ta emot rekordmånga besökare i Färnebofjärdens nationalpark. Både gamla och nya besökare har hittat hit. Vid Skekarsbo och nationalparkens huvudentré, där vi har våra besöksräknare, har besöksantalet ökat med i genomsnitt 98 % under mars - augusti jämfört med samma period förra året.

På väg ner till Dalälven i Färnebofjärdens nationalpark. Foto: Staffan Swedin

En ovanlig sommar även för naturumvårdarna

I början av året var det få som kunde ana hur sommaren skulle bli. Pandemin blev ett faktum någon gång i mitten av mars och lösningen för oss på naturum blev att flytta ut i nationalparken, och lagom till första påsklovsveckan var vi på plats vid nationalparkens huvudentré för att guida besökare ut i nationalparken.

Intrycket från de besökare vi träffat har varit positivt. Samtalen har varit såväl många som långa. En besökare passade på att dra paralleller till sin ungdom, då hon semestrade inom landets gränser med husvagn, tält och matsäck och kallade den här sommaren ”Den bästa sommaren sedan jag var 14 år”.

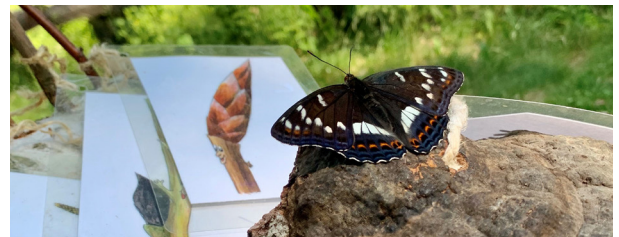
För oss har det varit trevligt och givande att möta alla nyfikna besökare direkt på plats i naturen. Vi hoppas att vi även framöver har möjlighet att finnas till hands ute i nationalparken.

Även om pandemin varit förödande för många är förhoppningen ändå att vi drar lärdom av den. Det finns mycket underbart att se och uppleva i Sverige.

Text: Jenny Olsson och Rikard Orvegård, naturumvårdare

Naturum flyttade ut till nationalparkens huvudentré.

Även bevingade vänner, som den här aspfjärilen, hittade till naturums uteverksamhet. Foto: Rikard Orvegård

Friluftslivets år 2021 - naturupplevelse och rörelseglädje, i hela Sverige

Att chilla på en klippa vid havet eller sitta på en stubbe i skogen, kan få oss att må bättre. Att vandra och klättra uppför Kebnekajse, likaså. Mindfulness i naturen är nytt för många och trädgårdsodling är hetare än någonsin. Allt detta och mycket mer hör till begreppet friluftsliv. Friluftsliv får oss att må bättre, det visar forskningen. År 2021 lyfter vi friluftslivet och dess värden, i hela Sverige, under signaturen ”Friluftslivets år 2021 – Luften är fri”!

Projektägare till satsningen är organisationen Svenskt Friluftsliv som i sin tur samarbetar med Naturvårdsverket och många föreningar runtom i landet. Fokus kommer att ligga på det enkla och vardagsnära friluftslivet som många kan utöva. MEN det exkluderar inte häftigt klättring i fjällen eller kajakpaddling i Färnebofjärden! Allt som görs med koppling till friluftsliv rymms under det gemensamma paraplyet ”Friluftslivets år”.

Vill du veta mer om Friluftslivets år eller om du som förening, naturturismföretag eller organisation vill vara med och bidra till Friluftslivets år, kan du läsa mer på Naturvårdsverkets och Svenskt Friluftslivs hemsida eller kontakta länets friluftslivssamordnare, undertecknad.

Foto: Linnea Rollgård

Jennie Wahlborg
Jennie.wahlborg[at]lansstyrelsen.se
Friluftslivssamordnare
Länsstyrelsen Gävleborg

Pågående projekt och inventeringar i nationalparken 2020

Vitryggig hackspett - 4 häckningar och 12 individer

Här i Färnebofjärdens nationalpark där nordliga och sydliga arter möts, finns alla i Sverige förekommande hackspettsarter, inklusive den akut hotade vitryggiga hackspetten. Naturskyddsföreningens arbete med att rädda vitryggig hackspett har pågått i 30 år och byggt på stort ideellt engagemang. Den vitryggiga hackspettens livsmiljö består av äldre löv- eller lövblandskog med mycket död ved, en skogstyp som nästan försvunnit i Sverige. Här vid Färnebofjärden finns dock fortfarande sådana miljöer. Enligt Naturskyddsföreningens årliga inventering av vitryggig hackspett har 4 häckningar bekräftats i Uppland/Gästrikland i år. Förutom dessa har ytterligare 4 ensamma individer iakttagits. Allt som allt har 12 individer observerats och föreningen konstaterar med glädje att det går fortsatt relativt bra för vitryggen i denna del av Sverige.

Vitryggig hackspett.

Foto: Projekt Vitryggig hackspett

Fiskgjuse - 5 av 9 häckningar lyckade

I Färnebofjärdens nationalpark har fiskgjusepopulationen följts under 22 år. Samma metod har använts sedan 1998, med undantag för 1999 då ingen inventering gjordes. Antalet påbörjade häckningar har varierat, med en nedåtgående trend. Även häckningsframgången har varierat. Några orsaker är kraftig blåst som förstör bona samt störningar av besökare och rovdjur. Säsongen började bra för fiskgjusarna i år. I maj påbörjades 9 häckningar, 2 fler än förra året. Två nybyggen hittades varav det ena på en helt ny plats och det andra i ett gammalt boträd som inte använts sedan 2010. Vid ringmärkningen i juli fanns 18 stora ungar, välmatade och vid god kondition. Förlusten av stora ungar var dock större än vad det brukar vara. Vid uppföljningen i augusti hade 12 ungar klarat sig och var flygfärdiga. Det är 4 ungar fler än i fjol och 6 fler än 2018.

Fiskgjuse.

Foto: Nils Gunnarsson

Lax i Dalälven

Länsstyrelsen har tillsammans med bland annat Gysingeforsarnas Fiskevårdsområde sedan 2016 bedrivit restaureringsprojekt för att återställa Dalälvens strömsträckor i området runt Gysinge. Restaureringen av bottenarna har kommit långt. För att återintroducera lax lite snabbare har under februari 2019 och 2020 flera hundratusen befruktade laxägg placerats ut i så kallade kläckbackar i Gysingeområdet. Genom elfiske fångas laxen för uppföljning av överlevnad och tillväxt. Samtidigt märks lax så vi kan följa deras vandring mot havet. Informationen kommer användas för att skapa fungerande fiskvandringssvägar för att på sikt få tillbaka lax och havsöring i Dalälven ända upp till Näs Bruk i Dalarna. Redan nu finns för första gången på mycket länge lax i Dalälven uppströms Älvkarleby.

Elfiske från båt.

Foto: Tommy Vestersund

Kläckbackar vid Åsbyvallen i Färnebofjärdens nationalpark.

Naturvårdsbränning i Färnebofjärdens nationalpark

I början av juni genomfördes en stor naturvårdsbränning på Öbyhalvön, faktiskt den hittills till ytan största naturvårdsbränningen i Sverige. Skogarna på halvön är precis sådana som mår bra av att det brinner.

Naturvårdsbränningar är en del av skötseln av nationalparken.

Foto: Peter Ståhl

Skogsbranden gör att många granar dör, vilket öppnar upp skogen så att tallar och lövträd mår bättre. Redan på sensommaren kunde man se stora ytor där hundratals björk- och asp-skott börjat skjuta upp genom den brända marken!

Nya aspskott skjuter upp ur den brända marken. Foto: Andreas Wedman

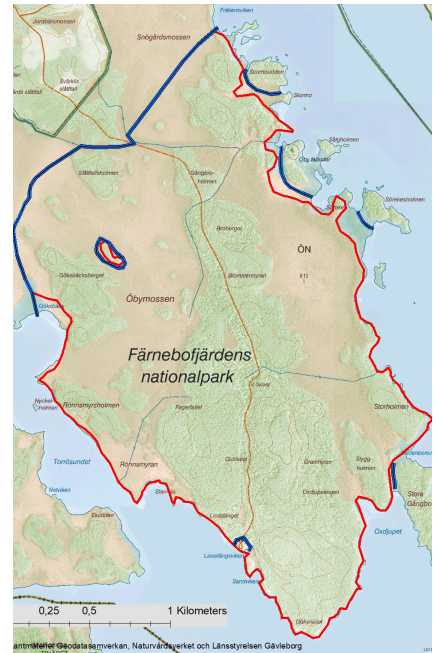
För att kunna bränna ett så stort område på en och samma gång används en helikopter till antändningen. Från den släpps små kapslar som antänds på marken. Genom att släppa kapslarna lagom glesst blir brandförloppet lugnt, och resultatet efter branden blir bra. En stor del av dagen, innan luftantändningen, gick åt till att bränna av en säker yta mot slanglinjen som avgränsade halvön från fastlandet.

Utsikt och översyn av brandförloppet från helikoptern. Foto: Rie Stagegaard

En naturvårdsbränning är starten på en lång process som omformar skogen mot ett mer naturligt tillstånd. De skogar som bränts i nationalparken de senaste åren är viktiga för arter som behöver död ved, till exempel skalbaggar och hackspettar. De är också en förutsättning för att nationalparken även i framtiden ska ha lövrika och naturliga skogar.

Text: Andreas Wedman

Årets naturvårdsbränning på Öbyhalvön.

En brandgynnad art är den tretåiga hackspetten. Illustr: Niklas Johansson

Kungsgårds fäbod rivs - men byggs upp på nytt

En av parkens fem övernattningsstugor, Kungsgårds fäbod, är i dåligt skick och kommer under oktober 2020 att rivas. En ny stuga ska byggas upp på samma plats under 2021. Information om detta finns på Färnebofjärdens nationalparks hemsida samt på plats i området.

Utsikten från Kungsgårds fäbod förblir.

Foto: Karin Haulin

På gång i nationalparken

Nya entréer

Sevedskvarn, Skekarsbo, Öberget och Balforsens entréer är slitna och behöver ses över för att möta upp mot det ökade besöksstrycket. Tanken är att den finaste naturen i Färnebofjärdens nationalpark också ska avspeglas i entréområdena. Projektet har tagit hjälp av arkitekter som har varit runt i de fyra områdena. Ett förslag kommer att stämmas av med intressenter i området, bland annat det nystartade skötselrådet, samarbetspartners med flera. Målet är att entréerna ska stå färdiga inom de närmaste åren.

Rie Stagegaard, chef Enheten för skötsel,
leder arbetet med nya entréprojektet

Nationalparkens huvudentré på Mattön.

Nystart av skötselrådet

Nu pågår arbetet med att sätta ihop ett skötselråd och förhoppningen är att genomföra ett digitalt möte före årets slut. I skötselrådet för nationalparken ska aktuella frågor kunna diskuteras och stämmas av. Det ska också ge möjlighet för berörda och intresserade att bidra till förvaltning och utveckling av området. Rådet är ett sätt att öka den lokala förankringen och utvidga möjligheterna till delaktighet för de som har intressen i nationalparken.

Ingvar Westman, förvaltare i Färnebofjärdens nationalpark

Har du tips och idéer till nästa nummer av nyhetsbrevet, hör gärna av dig!

ÅRETS TURISTMÅL 2019

För fjärde gången har Färnebofjärden röstats fram till årets turistmål på turistmal.se, i kategorin Naturreservat. Vi tackar så mycket för alla röster!

NYHETSBREVET

Nyhetsbrevet ges ut av förvaltaren, Länsstyrelsen Gävleborg. Syftet är att sprida aktuell information om nationalparken. Nyhetsbrevet skickas som gruppårsändelse till alla som bor runt Färnebofjärden men finns även att ladda ner från vår hemsida.

Om du vill ha nyhetsbrevet via mail, kan du skicka din mailadress till farnebofjarden@lansstyrelsen.se. Nyhetsbrevet finns också att hämta i naturum Färnebofjärden, i Gysinge.

KONTAKT

Platskontor:
Färnebofjärdens nationalpark och naturum Färnebofjärden
Benedicks väg 3
811 97 Gysinge
Tel: 010-225 15 16
Mejl: farnebofjarden@lansstyrelsen.se

 www.sverigesnationalparker.se/farnebofjarden

 [farnebofjardensnationalpark](https://www.facebook.com/farnebofjardensnationalpark)

 [@farnebofjardens_nationalpark](https://www.instagram.com/farnebofjardens_nationalpark)